

2018-04-20

Avdelningen för digitalisering
Anna Pegelow

Finansdepartementet
103 33 Stockholm

Remissvar för slutbetänkandet Reboot – omstart för den digitala förvaltningen (SOU 2017:114)

Förbundets övergripande ställningstaganden

- SKL välkomnar mål för vad som ska uppnås med offentlig sektors digitalisering och ställer sig bakom en nationell strategi för digitalisering av den offentliga förvaltningen. SKL vill tydliggöra att strategin bör bidra till och konkretisera målen i den nationella strategin för ett hållbart digitaliserat Sverige.
- SKL föreslår att mål och strategi för digitalisering på ett tydligare sätt stödjer realiseringen av sektorsspecifika styrdokument som exempelvis Vision för eHälsa och strategi för skolväsendets digitalisering. SKL föreslår också att mål, ramverk och plan för förvaltningsgemensamma digitala funktioner harmoniseras med SKL:s handlingsplan för gemensamma förutsättningar för digital utveckling.
- SKL förutsätter att framtagandet av mål, strategi och planer sker i nära samverkan mellan stat, kommun, landsting och region samt i dialog med marknadens aktörer.
- SKL påtalar vikten av en fortsatt och fördjupad samverkan mellan stat, kommuner och landsting/regioner. SKL föreslår en bred, långsiktig överenskommelse som tydliggör både mål, nationella principer, samarbetsformer, ansvarsfördelning och finansiering. SKL föreslår också årliga förhandlingar för att planera utveckling och andra insatser för att realisera målen.
- SKL anser att mjuka styrmedel i form av t ex gemensamt överenskomna principer, standarder, stöd och finansiering är bättre lämpade än lag och ökad tillsyn för att driva på offentlig sektors digitala transformation. Många initiativ finns redan inom kommunal och landstingskommunal sektor men samordning brett över det offentliga uppdraget behövs.
- SKL anser att det behövs en seriös nationell satsning på grundläggande förutsättningar för digitalisering (såsom förvaltningsgemensamma digitala funktioner, juridiska förutsättningar, informationsförsörjning av grunddata,

nationella principer, standarder mm) för att avsevärt öka takten och kvaliteten i offentlig sektors digitalisering.

- SKL saknar en tydlig kausalitet för utredningens förslag, dvs en beskrivning av hur förslagen om ökad styrning och uppföljning bedöms leda till avsevärt bättre förutsättningar för digitalisering och tydliga effekter.
- SKL anser att offentliga aktörer allt mer tydligt måste samverka på olika nivåer för att möta invånares och företagares behov ur ett livshändelseperspektiv. Samordning av olika aktörers resurser och prioriteringar behövs för att offentlig sektor totalt sett ska kunna bedriva en effektiv och kvalitativ verksamhet och ge invånare en koordinerad service utifrån ett livshändelseperspektiv. Invånare och företagare, rör sig mellan myndigheternas verksamhetsområden och den digitala verksamhetsutvecklingen behöver därför ske samordnat.
- SKL påtalar återigen att Mina meddelanden inte motsvarar kommuners, landstings och regioners hela behov. Dubbelriktad kommunikation och säker digital kommunikation med och mellan myndigheter behövs för att öka kommuners, landstings och regioners anslutning till Mina meddelanden. SKL efterfrågar en målbild och utvecklingsplan för Mina meddelanden.
- SKL menar att en förutsättning för en effektiv digital administration inom hälso- och sjukvård är att inte begränsa regelverket till offentliga aktörer då välfärdstjänster i hög utsträckning utförs av privata utförare. I flera fall samverkar idag offentliga och privata utförare kring gemensamma digitala funktioner.
- SKL vill understryka nödvändigheten av att föreslagna valfrihetssystem utformas så att privata utförare av offentlig service och näringslivet inte utesluts från att nyttja förvaltningsgemensamma digitala funktioner.

STÄLLNINGSTAGANDE PER RUBRIK

4 En omstart för den offentliga förvaltningens digitalisering

Utredningen bedömer att regeringen genom en serie olika initiativ har markerat en tydlig förändring av inriktningen av politiken för den digitala förvaltningen.

Förbundets ställningstagande:

SKL välkomnar klargöranden om statens åtaganden i digitaliseringen av offentlig sektor och för förvaltningsgemensamma digitala funktioner. SKL framhåller vikten av att detta genomförs i samverkan med kommuner, landsting och regioner samt med beaktande av hela samhällets digitalisering.

Staten tillsammans med kommuner, landsting och regioner behöver arbeta för att den offentliga sektorns digitalisering drar nytta av den utvecklingskraft som finns i samhället i stort och bland marknadens aktörer.

4.1 En myndighet med samlat ansvar

I budgetpropositionen för år 2018 föreslog regeringen att en ny myndighet med uppgift att samordna och stödja den förvaltningsövergripande digitaliseringen ska inrättas. Förslaget överensstämmer med utredningens förslag i delbetänkandet digitalforvaltning.nu.

Förbundets ställningstagande:

SKL välkomnar inrättandet av Myndighet för digital förvaltning för främjande, koordinering och stöd till hela offentlig sektors digitalisering.

5 Effektiv styrning av en samverkande förvaltning

Utredningen konstaterar att om styrningen ska vara effektiv måste den riktas direkt till den eller de offentliga myndigheter som ska styras samt att de offentliga myndigheterna i sitt digitaliseringsarbete måste ha stöd i rättsordningen för sina åtgärder.

Förbundets ställningstagande:

SKL anser att mjuka styrmedel i form av t ex gemensamt överenskomna principer,

standarder, stöd och finansiering är bättre lämpade än lag och ökad tillsyn för att driva på offentlig sektors digitala transformation.

5.2.1 Samverkan om idé och utveckling

Utredningen anser att det är viktigt att frivillig samverkan och erfarenhetsutbyte mellan statliga myndigheter, kommuner och landsting är formellt möjlig och stimuleras. Utredningen menar därför att för att främja utvecklingen av den offentliga sektorns digitalisering behöver institutionaliserade forum för frivillig samverkan mellan de olika aktörerna inrättas. Utredningen anser att det är en lämplig uppgift för den kommande digitaliseringsmyndigheten att tillhandahålla sådana.

Förbundets ställningstagande:

SKL delar utredarens syn på att det är viktigt att frivillig samverkan och erfarenhetsutbyte mellan statliga myndigheter, kommuner, landsting och regioner är formellt möjlig och bör stimuleras. SKL har utvecklat plattformen Dela Digitalt för erfarenhetsutbyte och samverkan mellan offentliga aktörer. SKL föreslår att SKL och Myndighet för digital förvaltning tar ett gemensamt ansvar för Dela Digitalt.

5.6.2 Kommunutredningens förslag om vidgade möjligheter till avtalssamverkan

Utredningen hänvisar till kommunutredningens förslag om utökad möjlighet till avtalssamverkan mellan kommunal verksamhet. Kommunutredningen bedömer att det finns ett behov av att kunna samverka framför allt i fråga om specialisttjänster som innefattar myndighetsutövning, it och digitalisering samt administration.

Förbundets ställningstagande:

SKL håller med om detta behov och välkomnar förslaget, men en initial bedömning menar att kommunutredningens förslag dessvärre inte är tillräckligt för att stödja kommuner, landstings och regioners behov av att samverka kring befintliga skalbara digitala lösningar. Det finns ett stort behov av att enkelt kunna samverka kring utveckling och förvaltning av tjänster och system. Det är inte rimligt att 290 kommuner och 21 landsting/regioner var och en tvingas nyutveckla och förvalta egna lösningar för samma verksamhet och behov. Många lösningar finns redan framtagna som behöver kunna kravställas, nyttjas och vidareutvecklas av fler i samverkan.

SKL föreslår att staten, tillsammans med SKL, fortsätter att utreda frågan för att skapa bättre förutsättningar för det offentliga att samverka kring skalbara digitala lösningar.

6 Effektiv styrning av förvaltningsgemensamma digitala funktioner

6.1 Ett tydligt offentligt åtagande är utgångspunkten för effektiv styrning

Utredningen bedömer att det offentliga åtagandet för förvaltningsgemensamma digitala funktioner behöver regleras i författning.

Förbundets ställningstagande:

SKL anser att mjuka styrmedel i form av t ex gemensamt överenskomna principer, standarder, stöd och finansiering är bättre lämpade än lag och ökad tillsyn för att driva på offentlig sektors digitala transformation. För att möjliggöra en sådan utveckling är det viktigt att förvaltningsgemensamma digitala funktioner krävstills och utvecklas utifrån användarnas och utförarnas behov.

6.2 Förvaltningsgemensamma digitala funktioner

Utredningen bedömer att begreppet förvaltningsgemensamma digitala funktioner på ett bättre sätt än begreppet nationella digitala tjänster, definierar och avgränsar innebörden av sådana digitala medel. Utredningen föreslår att begreppet nationella digitala tjänster bör ersättas av begreppet förvaltningsgemensamma digitala funktioner.

Förbundets ställningstagande:

SKL ställer sig bakom utredningens bedömning och begreppet.

6.2.2 Vad kan vara en förvaltningsgemensam digital funktion?

Utredningen ger exempel på förvaltningsgemensamma digitala funktioner såsom elektroniska identitetshandlingar, säker meddelandehantering, säker kommunikation, standarder för informationsutbyte mm.

Förbundets ställningstagande:

SKL anser att det behövs en nationell målbild för vilka förvaltningsgemensamma digitala funktioner som behövs i den nationella infrastrukturen. Målbilden bör även omfatta långsiktiga överenskommelser kring ansvar och finansiering för utveckling och förvaltning av dessa funktioner. Målbilden bör tas fram i bred samverkan mellan

offentliga aktörer och i dialog med marknaden.

6.4 Effektiv styrning

Utredningen bedömer att styrningen är effektiv när de offentliga myndigheternas (de styrdas) agerande och resultat stämmer överens med riksdagens och regeringens (de styrandes) direktiv, önskemål och förväntningar. För att uppnå detta måste riksdagens och regeringens styrning riktas direkt till den eller de myndigheter som ska styras. Styrningen behöver anpassas både till den eller de som ska styras och till den typ av verksamhet, eller som i denna utrednings uppdrag, de förvaltningsgemensamma digitala funktioner som avses. För detta behöver riksdagen och regeringen använda och utforma en väl balanserad kombination av flera olika styrmedel.

Förbundets ställningstagande:

SKL anser att styrning och uppföljning kopplat till de förvaltningsgemensamma digitala funktionerna bör ta sikte på just funktionaliteten, dvs inte specifika lösningar. Flera olika lösningar för samma funktionalitet som bygger på den nationella infrastrukturen kan vara både tänkbart och t o m önskvärt, t.ex. av säkerhetsskäl. Huvudsaken är att funktionaliteten i infrastrukturen nyttjas och att de olika lösningarna följer överenskomna principer och standarder.

SKL anser vidare att nyttjande av förvaltningsgemensamma digitala funktioner bör, tillsammans med tillhörande principer, standarder och grunddata, betraktas som en nationell infrastruktur att likställas med annan infrastruktur såsom t ex vägnät, trafikregler eller telefoni som kan användas av så väl offentliga som privata aktörer.

6.6.1 Förvaltningsövergripande kostnadseffektivitet och förvaltningsgemensamma resurser i en samverkande förvaltning

Utredningen bedömer att en effektiv finansiell styrning och finansiering av förvaltningsgemensamma digitala funktioner innebär att riksdagen och regeringen måste styra resurserna utifrån ett förvaltningsövergripande perspektiv. Samt att kraven på kvalitet och effektivitet i de förvaltningsgemensamma digitala funktionerna måste tillgodoses och bedömas på en förvaltningsövergripande nivå.

Förbundets ställningstagande:

Det måste i tillräcklig grad finnas förmåga i den enskilda organisationen för att ställa om verksamheterna och göra de investeringar som behövs för att vara en del av den

nationella transformationen och den nationella infrastrukturen. Även tidsaspekten är kritisk att ta hänsyn till. Det måste finnas tillräcklig tid för omställning.

Gällande finansiering av förvaltningsgemensamma digitala funktioner måste staten ta i beräkning och tilldelning av finansiella resurser, förutom utveckling och förvaltning av själva den förvaltningsgemensamma digitala funktionen, också inbegripa finansiering och stöd för anslutning och införande hos organisationer som inte kan räkna hem investeringen genom effektivisering av den egna verksamheten. För kommunal och landstingskommunal verksamhet är finansieringsprincipen applicerbar.

7 Mål för den offentliga förvaltningens digitaliseringsarbete

Utredningen bedömer att digitaliseringen är en av samtidens mest påtagliga omvandlingsprocesser. Den offentliga förvaltningen är en viktig aktör. Statens åtagande i den digitala infrastrukturen är av avgörande betydelse inte bara för medborgarnas välfärd utan även för innovationer och näringslivsutveckling. Det är därför rimligt att digitaliseringsarbetet får en plats i den demokratiska processen för styrning och ansvarsutkrävande. Det bör därför finnas ett av riksdagen beslutat gemensamt mål för den offentliga förvaltningens digitaliseringsarbete. Målet ska vara bindande för regeringen i regeringens styrning av sina myndigheter och i förekommande fall i sin styrning av kommuner och landsting. Målet bör även vara ett riktmärke för riksdagen i riksdagens beslut om bestämmelser för kommuner och landsting.

Förbundets ställningstagande:

SKL välkomnar tydliga målsättningar för vad som ska uppnås med offentlig sektors digitalisering. SKL anser att dessa målsättningar ska bidra till och konkretisera målen i den nationella strategin för ett hållbart digitaliserat Sverige. Målsättningarna ska också stödja realiseringen av sektorsspecifika styrdokument som exempelvis Vision för eHälsa och strategi för skolväsendets digitalisering. SKL förutsätter att målsättningarna formuleras i samverkan mellan stat, kommun, landsting och region.

SKL anser dock att utredningens förslag brister i tydlighet och saknar tillräcklig inriktning mot att skapa förutsättningar för olika aktörers förmåga att samverka för en effektiv och serviceinriktad förvaltning.

SKL föreslår att förslagen kompletteras med mål som på främjar samverkan och därför bidrar till 1) ett effektivare nyttjande av skattemedel, 2) att offentliga aktörer

samverkar ur ett livshändelseperspektiv för att ge invånare och företag en fullgod service ur ett nationellt perspektiv, 3) att information tillgängliggörs och nyttjas på ett optimalt sätt samt 4) att förvaltningsgemensamma digitala funktioner och standarder nyttjas av hela offentlig sektor och är öppen och tillgänglig för näringslivet.

SKL anser att ett gemensamt mål behöver ha en tydligare fokusering på vikten av samverkansförmåga och uttryckas ur ett livshändelseperspektiv.

SKL anser att mål för digitalisering som sådan riskerar att bli felriktat eftersom digitalisering bör betraktas som ett medel för att nå andra mål (såsom effektivisering, bättre kvalitet, service mm) inom offentliga verksamheter. SKL föreslår därför att stort fokus läggs på att väva in mål för digitalisering i sektorsområdenas mål och strategier.

8 En övergripande plan – ett ramverk – för förvaltningsgemensamma digitala funktioner

8.2 Ramverk för styrning av den digitala förvaltningen

Utredningen bedömer:

- att det är avgörande för den effektiva styrningen av förvaltningsgemensamma digitala funktioner att beslutsprocesserna får ett snabbare förlopp.

Utredningen föreslår:

- att Regeringskansliet fastställer en intern process för att bereda initiativ till förvaltningsgemensamma digitala funktioner, utvärdera dem och i förekommande fall inom ramen för de ordinarie processerna, bereda nödvändiga beslutsunderlag.

Förbundets ställningstagande:

SKL ser positivt på att ett ramverk tas fram vilket tydliggör roller, samverkan och vad som ska vara ett statligt åtagande i form av förvaltningsgemensamma digitala funktioner.

SKL håller med utredningen om att det behövs tydliga processer för att fånga upp och ta till vara på de offentliga myndigheternas behov och initiativ. SKL välkomnar en tydligare och snabbare beredning och samverkan mellan de olika departementen.

8.3 En tidsbestämd strategi

Utredningen föreslår:

- att regeringen beslutar om en tidsbestämd övergripande plan – en strategi – för digitalisering och it i den offentliga förvaltningen.

Förbundets ställningstagande:

SKL välkomnar en tydlighet för vad som gemensamt ska uppnås med offentlig sektors digitalisering och ställer sig bakom en nationell strategi för digitalisering av den offentliga förvaltningen.

SKL vill tydliggöra att strategin bör bidra till och konkretisera målen i den nationella strategin för ett hållbart digitaliserat Sverige samt att strategin harmoniseras med SKL:s handlingsplan för gemensamma förutsättningar för digital utveckling.

SKL anser vidare att det är viktigt att strategin tydligt stödjer realiseringen av sektorsspecifika styrdokument som exempelvis Vision för eHälsa och strategi för skolväsendets digitalisering.

SKL förutsätter att framtagandet av sker i nära samverkan mellan stat, kommun, landsting och region och i dialog med marknadens aktörer.

8.4 Avsiktsförklaring mellan staten och Sveriges Kommuner och Landsting

Utredningen föreslår:

- att regeringen tar initiativ till en förnyad avsiktsförklaring mellan staten och Sveriges Kommuner och Landsting för digitalisering och it i den offentliga sektorn.

Förbundets ställningstagande:

SKL är angelägen om en fortsatt och fördjupad samverkan. SKL föreslår en bred överenskommelse som tydliggör former för ansvarsfördelning, arbetsformer och finansiering. Det uppnås bäst genom återkommande förhandlingar mellan stat, kommun, landsting och region. En sådan arbetsform finns t ex i Danmark, vilket har resulterat i handlingskraft och tydliga effekter.

9 Informationssäkerhet – en naturlig del i digitaliseringen

SKL ställer sig bakom förslagen men bedömer att förslagen genomgående måste kompletteras med mål och förslag på åtgärder som syftar till att underlätta effektiviteten i digitaliseringen. SKL ser en risk att myndigheternas arbete styrs till

kontroll, analys och uppföljning och mindre till det nödvändiga gemensamma arbetet med standarder, principer, ramverk som kan möjliggöra och effektivisera digitaliseringen.

Utredningen föreslår:

- att regeringen inleder ett arbete att samordna och strukturera reglering inom informationssäkerhetsområdet
- att regeringen ger Myndighet för digital förvaltning i uppdrag att ta fram och mäta nyckeltal för informationssäkerhetsrelaterade aspekter i syfte att följa informationssäkerhetsmognaden i förhållande till digitaliseringen,
- att regeringen tar fram rättsliga krav som omfattar samtliga offentliga myndigheter att införa ett systematiskt och riskbaserat informationssäkerhetsarbete och ge MSB i uppdrag att utreda hur tillsyn över informationssäkerhetsområdet och incidentrapportering kan genomföras.

Förbundets ställningstagande:

- SKL anser att förslagen om reglering bör utformas mot mål som återspeglar fler aspekter - att skydda informationen, säkerställa samhällsviktiga verksamheter och funktioner, men även att underlätta effektiviteten i digitaliseringen.
- SKL välkomnar en sammanhållen och kontinuerlig mätning av informationssäkerhet och bedömer att detta kan ge ett tydligare underlag för förbättringar och inriktning av arbetet. SKL anser dock att Myndighet för digital förvaltning även bör ges i uppdrag att i samråd med relevanta aktörer ta fram förslag på åtgärder, samordning av gemensamma förbättringsområden och initiera satsningar på framtagande av stöd, åtgärder, metoder osv. Om uppdraget begränsas till att enbart avse mätning av nyckeltal och analys och förslagen på åtgärder lämnas till ett flertal tillsynsmyndigheter, förloras möjligheten till samordning av åtgärder och genomförande av förbättringar.
- SKL ställer sig bakom förslaget om att ta fram rättsliga krav, men anser att det bör förtydligas att de krav som ska tas fram även ska omfatta gemensamma regelverk som underlättar samverkan mellan offentliga myndigheter. Dessa krav bör även inriktas mot att underlätta för privata aktörer att utveckla och tillhandahålla säkra tjänster. För att uppnå ökade förutsättningar för digitalisering förutsätts en kombination av att samhällets aktörer i sin egen organisation håller en gemensam hög nivå av informationssäkerhet, som

uppnås genom att dessa inför och upprätthåller ett systematiskt och riskbaserat informationssäkerhetsarbete. Men det förutsätter även att det bedrivs ett aktivt och sammanhållet arbete för att gemensamt harmonisera tillämpningen av metoder, regelverk, standarder och enas om gemensamma nivåer och principer. SKL bedömer att det även bör tydliggöras mål för detta gemensamma arbete som ska syfta till att etablera konkreta förutsättningar för att underlätta digitalisering.

10 Förvaltningsgemensamma digitala funktioner och elektronisk identifiering

Utredningen bedömer:

- att regelverk som anvisar hur offentliga myndigheter elektroniskt ska kontrollera individers identitet är en förvaltningsgemensam digital funktion.

Förbundets ställningstagande:

SKL menar att en förutsättning för en effektiv digital administration inom hälso- och sjukvård är att inte begränsa regelverket till offentliga aktörer då välfärdstjänster i hög utsträckning utförs av privata utförare. I flera fall samverkar idag offentliga och privata utförare kring gemensamma digitala funktioner.

11 Processen för grundidentifiering

12 Statlig elektronisk identitetshandling

12.7.2 Den statliga elektroniska identitetshandlingen ska vara på den högsta tillitsnivån

Utredningen bedömer:

- att staten inte ska utfärda mobila elektroniska identitetshandlingar.

Förbundets ställningstagande:

SKL anser att det är olyckligt att begränsa vilka tekniska bärare en statlig identitetshandling kan placeras på. Det bör vara öppet över tiden vilken bärare som är lämplig och av användaren en uppskattad form.

SKL har tidigare lämnat följande ställningstagande:

- Staten ska utfärda, garantera och finansiera en nationell identitet för fysiska och juridiska personer. Funktioner för kontroll av giltighet är en grundläggande samhällsfunktion och ska därför vara skattefinansierad.
- Den elektroniska identiteten ska vara helt skild från roll- och behörighetshantering samt vara tillgänglig på olika bärare, såväl programvara som fysiska, t.ex. plastkort, eller mobiltelefoner.
- Den elektroniska identiteten ska bygga på en nationell enhetlig och långsiktig hållbar infrastruktur. Det ska vara möjligt för andra aktörer att använda den nationella elektroniska identitetsfunktionen i sina tillämpningar.

12.8.4 Den statliga elektroniska identitetshandlingen ska erkännas för identifiering hos alla statliga myndigheter, kommuner och landsting

Utredningen föreslår:

- att alla offentliga myndigheter ska erkänna identifiering med den statliga elektroniska identitetshandlingen.

Förbundets ställningstagande:

SKL anser att kravet borde vara att erkänna alla kvalitetsmärkta elektroniska identitetshandlingar snarare än att specifikt peka ut den statliga elektroniska identitetshandlingen enskilt.

12.8.6 Den statliga elektroniska identitetshandlingen och andra utfärdare

Utredningen föreslår:

- att den utfärdande myndigheten ska registrera vilka andra elektroniska identitetshandlingar som har skapats med den statliga elektroniska identitetshandling som underlag.

Förbundets ställningstagande:

SKL anser att det är en bra funktion men att den kan bli för komplex. Förslaget borde kompletteras med att innehavaren av identitetshandlingen ska kunna ta del av registret för att se vilka andra elektroniska identitetshandlingar som skapats.

Vidare anges att: ”Om den statliga elektroniska identitetshandlingen spärras ska den utfärdande myndigheten informera de andra utfärdarna om detta.”

SKL anser att det bör beaktas vid en reglering under vilka omständigheter andra utfärdare ska informeras och inte alltid informera. Det kan finnas naturliga orsaker att den statliga elektroniska identitetshandlingen spärras t.ex. trasigt kort, men som inte berör andra utfärdare av elektroniska identitetshandlingar.

12.8.7 Spärr av den statliga elektroniska identitetshandlingen

Utredningen föreslår:

- att det i lagen införs regler om när den statliga elektroniska identitetshandlingen ska spärras,

Förbundets ställningstagande:

SKL anser att förslaget om regler behöver balanseras mot verksamhetspåverkan att spärra en identitetshandling.

13 Myndigheters sätt att anskaffa funktioner för elektronisk identitetskontroll

13.4.3 Valfrihetssystem är ändamålsenligt

Utredningen bedömer:

- att valfrihetssystem för elektronisk identitetskontroll är både funktionellt och effektivt,
- att köp av funktion för elektronisk identitetskontroll ska inriktas på eLOV.

Förbundets ställningstagande:

SKL anser inte att valfrihetssystem, som det är beskrivet, är ändamålsenligt. Valfrihetssystem riktar sig endast till offentliga aktörer som lyder under Lag om offentlig upphandling (LOU). Beroende på hur systemet utformas riskeras att privata utförare går andra vägar. En invånare ser inte skillnad på skola och friskola, vårdcentral och privat vårdcentral osv.

14 En infrastruktur för elektronisk identifiering

14.3 Lagen om infrastruktur för elektronisk identifiering och

Kvalitetsmärket Svensk elektronisk identitetshandling

Utredningen bedömer:

- att det arbete som E-legitimationsnämnden gjort för att ta fram tillitsramverk och tekniska specifikationer, liksom kvalitetsmärkning av elektroniska identitetshandlingar, är sådant som bör lyftas upp och författningsregleras

Förbundets ställningstagande:

SKL anser att det är viktigt att författningsregleringen hålls så teknikneutral som möjligt.

14.3.3 Tekniska specifikationer

Utredningen föreslår:

- att det i lag ska anges att det ska finnas tekniska specifikationer för elektronisk identitetskontroll, dvs. identitetsintyg kopplade till användning av elektroniska identitetshandlingar

Förbundets ställningstagande:

SKL anser att det är viktigt att författningsregleringen hålls så teknikneutral som möjligt.

Dock ska det vid tid till annan finnas tekniska specifikationer som är godkända och som kan tillämpas.

14.3.4 Kvalitetsmärket Svensk elektronisk identitetshandling

Utredningen föreslår:

- att digitaliseringsmyndigheten ges i uppgift att kvalitetsgranska elektroniska

Förbundets ställningstagande:

SKL anser att Myndighet för digital förvaltnings operativa uppdrag tydligt bör skiljas från granskningsrollen.

14.3.5 Register med utfärdare av elektroniska identitetshandlingar och

förlitande aktörer

Utredningen föreslår:

- att det i lagen anges att det ska finnas ett register med uppgift om utfärdare av elektroniska identitetshandlingar med kvalitetsmärket Svensk elektronisk identitetshandling och förlitande aktörer som är anslutna till valfrihetssystem enligt lagen om valfrihetssystem i fråga om funktion för elektronisk identitetskontroll,

Förbundets ställningstagande:

SKL anser att registret måste vara öppet även för privata utförare och andra parter som inte anslutit till Valfrihetssystemet.

14.3.6 Modell för dialogrutor med valbara elektroniska identitetshandlingar

Utredningen bedömer att:

- en individs användarupplevelse vid elektronisk identifiering ska vara densamma, oavsett vilken offentlig myndighet som individen vill identifiera sig elektroniskt mot.
- att det av användarupplevelsen ska framgå att individen identifierar sig för åtkomst till en e-tjänst.
- att det i lag anges att det ska finnas en modell för hur dialogrutor för valbara elektroniska identitetshandlingar ska se ut, samt

Förbundets ställningstagande:

SKL anser att det kan vara önskvärt med en standardiserad utformning av användargränssnittet, men då det bara blir styrande för offentlig sektor kommer inte användarupplevelsen att vara likformad för användaren utanför offentlig sektor.

14.3.7 Skyldighet att använda dialogruta för valbara elektroniska identitetshandlingar

Utredningen föreslår:

- att offentliga myndigheter som kräver att användare av e-tjänster ska identifiera sig elektroniskt ska tillhandahålla en dialogruta för valbara elektroniska identitetshandlingar utifrån den modell för ändamålet som digitaliseringsmyndigheten tar fram,

- att använda den modell för hur dialogrutor för valbara elektroniska identitetshandlingar ska se ut, om det finns särskilda skäl.

Förbundets ställningstagande:

SKL anser att det kan vara önskvärt med en standardiserad utformning av användargränssnittet, men då det bara blir styrande för offentlig sektor kommer inte användarupplevelsen att vara likformad för användaren utanför offentlig sektor.

15 Arbetstagare, student, ställföreträdare – och elektronisk identifiering

15.8 Skilj på tjänsteutövning och privata ärenden

Utredningen bedömer:

- Arbetstagare ska inte använda sina privata elektroniska identitetshandlingar i tjänsten. Det är arbetsgivares ansvar att säkerställa att arbetstagare kan identifiera sig elektroniskt i tjänsten.

Förbundets ställningstagande:

SKL bedömer att användning av privat elektronisk identitetshandling i tjänsten ska kunna vara möjligt när det inte finns annat alternativ att tillgå, eller efter överenskommelse mellan arbetsgivare och arbetstagare.

15.9 Organisering och ansvarsfördelning

Utredningen föreslår:

- att regeringen ger digitaliseringsmyndigheten i uppdrag att närmare bedöma om E-identitet för offentlig sektor skulle kunna användas i hela den offentliga förvaltningen.

Förbundets ställningstagande:

SKL ser att olika arbetsgivare har olika säkerhetslösningar och att EFOS inte täcker allas behov.

SKL anser däremot att det behövs en nationell funktion (federation) för att olika myndigheter ska kunna lita på varandras säkerhetslösning.

17 Europeiska elektroniska Identitetshandlingar i svenska e-tjänster

17.4.1 De offentliga myndigheterna bör agera försiktigt

Utredningen bedömer:

- att de offentliga myndigheterna bör avstå från att göra egna kopplingar mellan utländska elektroniska identitetshandlingar och svenska person- och samordningsnummer.

Förbundets ställningstagande:

SKL anser att det kommer att finnas fall där personnummer eller samordningsnummer inte kommer att tilldelas. T ex en förälder från annat land som behöver komma i kontakt med internatskolan där barnet går vilket gör att lokala kopplingsregister kommer att behövas.

17.4.2 Vad berörda offentliga myndigheter behöver göra

Utredningen bedömer:

- att varje statlig myndighet, kommun och landsting som tillhandahåller e-tjänster som kräver elektronisk identifiering behöver förbereda följande steg:
 - o Planera för e-tjänsternas delar,
 - o Förbereda meddelande om att den europeiska elektroniska identitetshandlingen är erkänd,
 - o Påbörja den tekniska integrationen,
 - o Avgöra vem som får göra vad i e-tjänsten,
 - o Överväga hur e-tjänsterna ska hantera det europeiska personidentitetsbegreppet,
 - o Förbereda informationsmeddelande om den svenska offentlighetsprincipen,
 - o Anpassa e-tjänstens språk, åtminstone så att den erbjuds på engelska,
 - o Informera berörda om eventuella förändringar.

Förbundets ställningstagande:

SKL anser att denna checklista behöver utökas och förtydligas. Myndighet för digital förvaltning bör få i uppdrag att, i samverkan med SKL, ta fram en tydlig och mer utförlig vägledning till stöd för myndigheter, kommuner, landsting och regioner.

17.5 Bör processen för tilldelning av samordningsnummer till utländska medborgare på distans automatiseras?

Utredningen bedömer att:

- för att uppnå ökad grad av automatisering i processen för tilldelning av samordningsnummer måste kraven på säker identitetskontroll av de enskilda individerna sänkas eller så behöver samordningsnummersystemet ses över.

Förbundets ställningstagande:

SKL anser att sänkta krav ökar sårbarheten och därmed inte är en lämplig väg att gå.

21 En lag om infrastruktur för digital post

21.7 Ändamål för personuppgiftsbehandling inom Mina meddelanden

Utredningen föreslår:

- att de primära ändamålen för personuppgiftsbehandling inom infrastrukturen Mina meddelanden regleras. Personuppgifter i registret ska bara få behandlas om det behövs för att
 1. förmedla digital post i syfte att kunna utföra en arbetsuppgift inom en författningsreglerad verksamhet hos någon av de som anslutit sig till infrastrukturen, eller
 2. förvara och bearbeta digital post som avses i p.1 i syfte att erbjuda tilläggstjänster för mottagarna.

Förbundets ställningstagande:

SKL vill påtala att avgränsningen av personuppgiftsbehandlingen inom Mina meddelanden till att enbart omfatta författningsreglerad verksamhet medför problem då en stor del av kommunal verksamhet inte är författningsreglerad utan som räknas som "frivillig". Här återfinns områden så som familjerådgivning inom socialtjänsten och även stora delarna av arbetsmarknadsåtgärderna med många direktkontakter med invånare. Det finns nämnder som har både obligatorisk och frivillig verksamhet inom sina ansvarsområden. SKL ställer sig därför frågande till avgränsningen att enbart författningsreglerad verksamhet får använda tjänsterna.

SKL föreslår att formuleringen istället avgränsas utifrån att det är en myndighet som är berättigad att ingå i infrastrukturen och att verksamheten ingår i myndighetens ansvarsområde.

Den frivilliga delen av kommuners ansvarsområden är inte okontrollerad, det finns alltid beslut från fullmäktige eller nämnd att en förvaltning ska ansvara för en verksamhet, även om den är frivillig. Frivilligheten gör att det måste finnas en viss flexibilitet eftersom dessa områden kan justeras över tiden.

21.8.3 Ankomstkontroll

Utredningen föreslår:

- att leverantör av brevlådetjänster för digital post vid ankomst av digital post till brevlådan ska kontrollera i förmedlingsadressregistret att avsändaren fortfarande är ansluten till infrastrukturen. Om avsändaren inte är ansluten och heller inte har något civilrättsligt avtal med mottagaren om digital brevlådetjänst ska meddelandet inte tas emot.

Förbundets ställningstagande:

SKL ställer sig undrande till hur detta ska fungera i praktiken. Avsändaren har inte något civilrättsligt avtal direkt med mottagaren utan har enbart avtal med Mina meddelanden. SKL ställer sig tveksam till om denna kontroll behövs.

21.9 Mina meddelanden och privata utförare av offentligt finansierade tjänster som en del av kommunens och landstingets åtaganden

Utredningen föreslår:

- att privata utförare av kommunala angelägenheter ska få ansluta sig som avsändare i infrastrukturen Mina meddelanden efter anmälan av kommunen eller landstinget. En förutsättning för anmälan ska vara att kommunen eller

landstinget är ansluten samt har kommit överens med utföraren att denne ska använda infrastrukturen. Kommunen eller landstinget ska kontrollera att utföraren använder infrastrukturen på avsett sätt. Om kommunen eller landstinget finner att utföraren brister härvidlag eller då uppdraget upphör ska anmälan återkallas.

Förbundets ställningstagande:

SKL välkomnar att privata utförare nu föreslås ges möjlighet att ansluta och att utredningen hörsammat SKL:s tidigare påpekanden om risken för ojämlik service beroende på verksamhetens driftsform.

SKL konstaterar dock att utredningen fortfarande inte lämnar någon förklaring till varför anslutningen av avsändare måste begränsas till vissa organisationstyper. Många av problemen med anslutning av aktörer skulle lösas om alla verksamheter som uppfyller regelverkets krav tillåts använda infrastrukturen och att ansvarig myndighet bygger upp en verksamhet som kontrollerar att alla anslutna avsändare följer infrastrukturens regelverk.

SKL vill påtala att förslaget om att kommuner, landsting och regioner ska bygga upp en speciell kontrollverksamhet bara för en viss typ av privata utförare inte ger en lika hög kvalitetssäkring som en kontroll av alla avsändare på central nivå skulle ge.

Förslaget omfattar heller inte friskolor eftersom kommuner inte styr över deras verksamhet. Reglerande myndighet bör anmäla friskolors anslutning.

21.10 Företag och organisationer som utför uppgifter av allmänt intresse

Utredningen föreslår:

- att regeringen får besluta att som avsändare får företag och organisationer som utför en uppgift av allmänt intresse ansluta sig. Regeringen får besluta om anslutningen bör villkoras med att företaget eller organisationen ska ha avtal med leverantör av brevlådetjänster för digital post.
- En uppgift av allmänt intresse kan utföras exempelvis av friskolor, banker, försäkringsföretag, pensionsförvaltare, kreditupplysningsföretag, apotek, bilbesiktningsföretag och bostadsföretag. Utredningen föreslår att en lista över de verksamheter som regeringen vill öppna upp infrastrukturen för ska föras in i förordningen om infrastruktur för digital post.

Förbundets ställningstagande:

SKL ser mycket positivt på att förslaget öppnar upp för friskolors och andra verksamheters anslutning till infrastrukturen men kan konstatera att förslaget är

otydligt kring vilka prissättningsmodeller som ska gälla för privata utförare med avtal med offentlig aktör och privata utförare utan avtal.

Beroende på tolkning kan förslaget innebära att olika typer av privata utförare kan få olika kostnad för samma tjänst. T.ex. en privat vårdcentral skickar digital post till samma pris som landstinget och drar nytta av landstingets gemensamma volymer medan en friskola får betala enligt sitt avtal direkt med en brevlådeoperatör som troligen baseras på mycket mindre volymer. Förslaget är även otydligt rörande om dessa företag behöver ha avtal med alla brevlådeoperatörer som ingår i valfrihetssystemet.

SKL ser även en risk i att en detaljerad lista med specifika verksamheter ska föras in i en förordning som tar lång tid att ändra. En lista över verksamheter som tillåts ansluta måste vara flexibel och vara lätt att ändra snabbt.

21.12.2 Ersättning till leverantör av brevlådetjänster för digital post

Utredningen föreslår:

- att den ersättning som erbjuds leverantörerna av digitala brevlådetjänster ska bestämmas av regeringen, uppgå till samma belopp för alla berörda leverantörer, vara rörlig och utgå från volymen digital myndighetspost. Leverantörerna fakturerar respektive avsändare. Förslaget genomförs genom lagen om infrastruktur för digital post.

Förbundets ställningstagande:

SKL ställer sig positivt till förslaget men vill påtala vikten av en hög grad av transparens avseende prissättningsmodellen samt redovisning av de volymer respektive leverantör avser att fakturera.

Sveriges Kommuner och Landsting

Lena Micko
Ordförande